

Amendement

Raad	18-03-2021
3 Mooi en gastvrij Texel	
Portefeuillehouder	H. Huisman
Zaaknummer	2912275

Bijlagen

1	Nieuwe tekst Hoofdstuk 4
---	--------------------------

bij het voorstel Richtinggevende notitie Toeristisch Toekomstplan Texel

Visie op toerisme: T.E.x.E.L.

TOERISME en ECONOMIE in balans met ECOLOGIE en LEEFBAARHEID

Het college heeft goed voorwerk geleverd; heeft veel informatie opgehaald bij de bevolking en bij stakeholders, maar we vinden dat de vertaling daarvan in Hoofdstuk 4 getuigt van te weinig gevoel van urgentie en te weinig visie. Wij willen dat ook de komende generaties Texelaars goed kunnen leven *van* en leven *met* het toerisme. Dat betekent dat we NU moeten zorgen dat duidelijk wordt hoe de grenzen aan de groei tot stand komen, op welke wijze de beheersing van de overlast wordt geregeld, draagvlak wordt behouden en op welke wijze het bewaken van de kernkwaliteiten van Texel wordt geregeld. Dit alles op een zodanige wijze dat de raad de 'hand aan de kraan heeft'. En dit vraagt kaders over *Met en Weten*.

Toelichting

We misten in het voorstel van het college de juiste volgorde waarin volgens ons dingen moeten gebeuren: Op basis van alle door het college verzamelde informatie is het nodig eerst de richting (**missie**) te bepalen waarin we willen bewegen, daarna is het nodig de knoppen te benoemen waaraan kan en moet worden gedraaid (**visie**). Van daaruit volgen **beleidsdoelen**, waarbij **kaders** worden gegeven (voor hoe we de doelen gaan bereiken). Dit alles heeft geleid tot de opstelling van een **geheel nieuw Hoofdstuk 4: Missie, visie, doelen en kaders**. Met dus ook een geheel nieuwe set **kaders**, waarbij geldt dat de meeste 'oude' kaders wel terug te vinden zijn, al dan niet aangepast/aangescherpt:

Oude kaders 7 en 8 → bij kader 3b
 Oude kaders 2, 3, 4, 5 en 9 → bij kader 4
 Oud kader 11 → bij kader 5

Oud kader 6

→ bij kader 6 Besluit

1. t.a.v. de Richtinggevende notitie Toeristisch Toekomstplan:
 Hoofdstuk 4 **geheel te vervangen** door het nieuwe Hoofdstuk 4 (klik [hier](#))

2. Beslispunt 2 van het concept-raadsbesluit **geheel te vervangen** door het volgende:
 In te stemmen met de volgende kaders (**inclusief de toelichting** daarop zoals opgenomen in Hoofdstuk 4):
 Kader 1: Uitwerking, vorm en grondigheid van alle beleidsvoorstellen
 Kader 2: Ruimte voor de kleine beurs
 Kader 3a: Nulmeting als eerste noodzakelijke stap
 Kader 3b: Ontgunnen niet gebruikte/ slapende/ spookbedden
 Kader 4: Vaststellen definitief plafond aantal bedden
 Kader 5: Mobiliteit op eilandschaal
 Kader 6: Bescherming van het natuurlijke kapitaal van Texel
 Kader 7: Druktemonitor
 Kader 8: Evenwichtige verdeling van lusten en lasten ter behoud van draagvlak
 Kader 9: Vreemd geld ondermijnt draagvlak en dat moet voorkomen worden

3. Beslispunt 3 **toe te voegen**:
 3. Op korte termijn een aangepast tijdspad ontvangen (zoals o.a. opgenomen in Hoofdstuk 5) voor de zorgvuldige uitwerking van de 9 kaders zoals beschreven in Hoofdstuk 4 (waarbij het eerste kader de andere 8 'overkoepelt')

Hoofstuk 4 Missie, visie, doelen en kaders

Grenzen aan de groei

Er ligt nu een schat aan informatie op tafel. Uit de gedane inventarisatie van gegevens, knelpunten, ervaringen en meningen van vele betrokkenen blijkt dat Texel op dit moment op een belangrijk kruispunt staat. Texel heeft waarschijnlijk de afgesproken grens van 45.000/47.000 bedden inmiddels bereikt en we weten niet hoever we er feitelijk

al overheen zijn door ontwikkelingen in bijvoorbeeld de B&B. De ervaring van overlast bij de inwoners neemt toe. Het is hoog tijd dat we de bovengrenzen beter gaan definiëren EN gaan bijsturen op ongewenste effecten van het toenemende toerisme. Texel moet voldoende veerkrachtig blijven, ook in de toekomst. Maar daartoe is ook van belang dat we een goed instrumentarium creëren waarmee we vinger aan de pols of hand aan de kraan kunnen houden: **aan welke knoppen willen we kunnen draaien?**

4.1 Missie

Dit leidt tot de volgende missie (waarom doen we dit)²

Missie: Het toerisme moet ook voor de komende generaties Texelaars (inwoners en ondernemers) substantieel bijdragen aan een goed en leefbaar bestaan voor allen.

Deze missie leidt vervolgens tot de volgende **visie** en een antwoord op de vraag: aan welke knoppen kunnen en willen we draaien?

De gemeenteraad staat voor het collectieve korte- en langetermijnbelang van alle Texelaars en moet -gegeven de missie- daarom in beleid de randvoorwaarden verankeren die nodig zijn om ook de komende generaties Texelaars te kunnen laten leven van en met het toerisme.

Hoe zijn we gekomen waar we nu zijn?

Het toerisme is de economische kurk waar het eiland op drijft. Vroeger leefden Texelaars van de zee (vis, zeewier en juttten), van meeuwenieren en schapen en wat kleinschalige landbouw. De VOC-tijd was voor een klein deel van Texel een bloeiperiode maar ook dat hield op. Texel was in de 18^e en 19^e eeuw een arm eiland.

Toen kwam begin twintigste eeuw de badgast. En na de weer groeiende welvaart door herstelprogramma's na WO2 ontstond in de 50'er jaren ruimte voor vakanties, eerst in eigen land en later naar verder, het massatoerisme was geboren en Texel bleek "het gouden boltje". De toerist kwam en komt af op het natuurlijke kapitaal dat Texel blijkt te hebben.

Inmiddels hebben tenminste drie generaties Texelaars hun brood verdiend "aan de toerist". Er zijn -gelukkig- vroegtijdig door de Gemeenteraad ruimtelijke kaders gesteld -op aangeven van een generatie jonge ondernemers- in de vorm van zoning, beddenplafond, geen hoogbouw, en doelgerichte aanpassing in het landschap om meer toeristen te kunnen "bergen" (bijvoorbeeld het Krimbos).

Van die kaders heeft Texel gigantisch geprofiteerd. En er zijn tenminste drie collectieve modellen gegroeid (VVV, TESO en De Krim) waar we veel van kunnen leren omdat daaruit blijkt dat collectiviteit op eilandschaal loont.

Ook is de laatste 10-20 jaar duidelijk geworden dat er wel degelijk grenzen aan de groei zijn. De ruimtelijke kaders zijn aangevuld met de 7 kernwaarden van Texel, een hele belangrijke stap in de bewustwording dat het natuurlijke kapitaal inclusief het eilandkarakter zorgvuldig beschermd maar ook doorontwikkeld moet worden. De Texelse bevolking ervaart toenemende last van de toeristische drukte. Ook werd duidelijk dat het toerisme een kwetsbare en snel veranderende markt is waar voortdurend moet worden ingespeeld op trends en behoeftes van de doelgroepen. Dankzij Texels ondernemerschap is dat tot nu toe goed gelukt. In de huidige situatie is echter het risico van een nieuwe *tragedie van de meent* (zie voetnoot 1) levensgroot aanwezig: dan leiden beslissingen van individuele ondernemers tot schade voor de toekomst van de gemeenschap.

De visie: T.E.x.E.L.

In een korte leus samengevat, is dit de visie die wij willen realiseren:

TOERISME en ECONOMIE in balans met ECOLOGIE en LEEFBAARHEID en dat is afgekort **T.E.x.E.L.**

² Tragedy of the commons: de spanning tussen individueel (ondernemers)belang en het collectieve belang, zie bijv. https://www.wikiwand.com/nl/Tragedie_van_de_meent En dit raakt weer het draagvlak voor het toerisme.

Dat kan alleen als het natuurlijk kapitaal en het eilandkarakter adequaat worden beschermd met voldoende ruimte voor doorontwikkeling en er voldoende draagvlak blijft.

Wij gaan daarom nu beleid doorlichten c.q. maken c.q. aanscherpen gericht op:

- Meten is weten. Alleen door goede dataverzameling en continue monitoring kunnen we op verantwoorde wijze de hand aan de kraan houden en sturen op effecten van beleid
- Inventariseren van alle “beddenruimte” en regelingen die hieraan raken en daarna vaststellen of/welke ontwikkelruimte voor (toeristische) nieuwbouw/expansie er dan nog is en wat we daarmee willen en hoe de hand aan de kraan gehouden kan worden
- Bescherming van de leefomgevingskwaliteit voor de Texelaars
- Een reële verdeling van lusten en lasten tussen Texelaars en toeristische sector
- Adequate aanpak van een goed, fijnmazig en frequent vervoersaanbod zodat overlast van de auto's vermindert
- Ondernemersvrijheid en (zelf)regulering binnen de toeristische sector

In deze tekst wordt het begrip ‘toeristische sector’ gebruikt. Deze sector bestaat uit diverse soorten bedrijven: onder meer gericht op overnachting, op evenementen, op horeca, kamperen bij de boer, toeristische uitjes et cetera.

In deze sector zitten dus alle stakeholders die leven van het toerisme. Welke van deze stakeholders bij specifieke beleidsvoorbereiding en evaluatie worden betrokken, is steeds een keuze die afhankelijk is van het onderwerp en moet expliciet worden gemotiveerd.

4.2 Kaders

Deze missie, visie en beleidsdoelen leiden tot de volgende **richtinggevende kaders voor de eerstvolgende 5 à 10 jaar**, waarbij voor elk kader geldt dat dit in principe, op basis van goede monitoring en doel-evaluatie en rekening houdend met de vereiste voorzienbaarheid kan worden bijgesteld op basis van nieuwe data en/of nieuwe inzichten.

Om te voorkomen dat bij elk kader een hele lijst opsommingen komt, hier allereerst een kader met betrekking tot de uitwerking van alle overige kaders.

Thema: Algemeen, van toepassing op de uitwerking van alle (volgende) kaders

Kader 1: Uitwerking, vorm en grondigheid van alle beleidsvoorstellen

1. komen tot stand in intensief overleg met betrokken stakeholders (liever iets te ruim dan te krap geselecteerd)
2. worden integraal benaderd, dus in samenhang met andere beleidsdomeinen
3. dragen waar van toepassing bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente
4. bevatten heldere doelen die meetbaar zijn
5. bevatten afspraken over monitoring van de beoogde effecten in openbare toetsbare data
6. leggen heldere evaluatiemomenten vast in de tijd, waarbij stakeholders stelselmatig worden betrokken
7. bevatten een zorgvuldige afweging van de noodzakelijke voorzienbaarheid
8. houden ruimte voor ondernemersvrijheid en -verantwoordelijkheid
9. bevatten afspraken over benodigde handhavingscapaciteit
10. bevatten een financiële paragraaf met opgave van de benodigde investeringen en exploitatiebudgetten en dekkingsvoorstellen daarvoor
11. bevatten waar nodig een inschatting van mogelijke toekomstige effecten op de gemeentelijke begroting en hoe daar mee om te gaan.

Thema: Toeristisch doelgroep management

Kader 2: ruimte voor de kleine beurs

De expertise m.b.t. de toeristisch vraagkant en daarmee samenhangend doelgroep management ligt bij de stakeholders; de gemeenteraad geeft op dit punt slechts één kader mee, n.l. dat **er ruimte moet blijven voor mensen met een kleine beurs om op Texel vakantie te kunnen houden**.

Dit is ingevuld door de beschikbare capaciteit bij kamperen bij de boer (waarbij onder kader 4 nog discussie plaats kan vinden over al dan niet vergroting van het aantal bedden voor deze categorie en over wat er verder naar de mening van de gemeenteraad nog nodig is om te zorgen dat er ruimte blijft voor toeristen ‘met een kleine beurs’.)

Thema: Verblijfsaccommodaties

Kader 3a en 3b: Meting en beheersing van het aantal bedden.

Kader 3a: Nulmeting als eerste noodzakelijke stap

Als eerste moet er werk worden gemaakt van een volledige en transparante nulmeting van het werkelijk aantal beschikbare planologische bedden, al dan niet slapend en al dan niet spokend en alle overige bedden (dus ook B&B + passantenhaven + bruine vloot + kamperen bij de boer + stolpenregeling + vrijkomende agrarische bebouwing + ... ?) dat daadwerkelijk voor overnachting van toeristen wordt of kan worden geëxploiteerd. Wat is er nu precies en wat kan er nog komen binnen bestaande regelgeving of dankzij ontbreken daarvan? Daarbij wordt ook het verschil tussen de normtelling en het potentieel aantal extra bedden in de (grotere) vakantiehuizen getalsmatig inzichtelijk gemaakt.

Deze nulmeting wordt zodanig opgezet dat het aantal bedden en de eventueel nog beschikbare ruimte in één oogopslag voor alle betrokkenen zichtbaar is.

Ook wil de gemeenteraad hierbij een volledige inventarisatie van het gehele regelkader dat bestaat voor het bouwen, vergroten, en/of exploiteren van toeristische accommodaties waarbij in één oogopslag zichtbaar wordt waar aanvullende regelgeving nodig is om het totale beddenplafond te beheersen.

Het resultaat vormt de feitelijke basis voor uitwerking c.q. aanscherping van beleid in de andere kaders.

Tijdpad bij dit kader (nulmeting plus regelkader)

De opdracht tot een nulmeting staat al in het coalitieakkoord verwoord en in de gemeenteraad is meermalen verbazing uitgesproken waarom die telling maar niet wordt geleverd. Dit moet nu afgerond worden. En daarom verbindt de gemeenteraad aan dit kader een concreet tijdpad:

Uiterlijk in de raadsvergadering van 12 mei 2021, of zoveel eerder als mogelijk, wil de gemeenteraad deze nulmeting + de inventarisatie van het gehele regelkader ter vaststelling voorgelegd krijgen.

Kader 3b: Ontgunnen niet gebruikte/ slapende/ spookbedden

Als vervolg op 3a wordt effectief beleid ontwikkeld om de niet daadwerkelijk geëxploiteerde bedden (dus incl. de spookbedden) te ontgunnen, rekening houdend met bestaande rechten, en deze weer toe te voegen aan de gemeentelijke voorraad zodat deze kunnen worden ingezet voor innovatie en ontwikkeling in de sector.

Kader 4: Vaststellen definitief plafond aantal bedden

Op basis van de resultaten van 3a en 3b weten we wat er *is* en wat er *nog kan komen* aan bedden en welke gaten er nog zitten in het gehele regelkader. De gemeenteraad wil een analyse voorgelegd krijgen hoe het resultaat van de nulmeting uit kader 3a kan worden ingepast in de 45.000 (of een ander goed onderbouwd totaalplafond omdat er immers andere categorieën aan worden toegevoegd zoals B&B).

Het is daarnaast belangrijk dat er duidelijkheid komt over het maximum van 47.000 dat ook nog circuleert in beleid en er komt een uitspraak over het aantal bedden dat beschikbaar moet blijven voor mensen met een kleine beurs (zie **kader 2**).

Dit resulteert in een voorstel aan de gemeenteraad waarin een definitief plafond voor het totaal van alle bedden wordt vastgesteld. Daarbij wordt aangegeven:

- hoe wordt omgegaan met eventuele onzekerheden binnen dit nieuwe plafond, inclusief regelkader
- hoe de monitoring gaat plaatsvinden ('de hand aan de kraan')
- hoe het regelkader er uit zal zien om de mogelijk nog vrije ruimte binnen het plafond in te zetten voor innovatie en vernieuwing.

Als voorbeeld ter uitwerking: Het potentieel van de B&B sector is ca 6000 woningen x 6 bedden is 36.000 bedden. Niemand verwacht dat dit potentieel volledig tot ontwikkeling komt. Wel is regulering belangrijk: hoe verhoudt de B&B ontwikkeling zich bijvoorbeeld tot de concentratiegedachte?

Is het mogelijk bij een vergunningstelsel voor B&B de groei te maximaliseren? (dat zal toch wel moeten, maar hoe?) en: kun je ook differentiëren in soorten woningen die verhuurd mogen worden, zodat je mogelijk ook een effect zou kunnen creëren op de beschikbaarheid van woningen voor starters/seizoenspersoneel et cetera? (En: wat kunnen we leren van recente regelgeving in andere overbelaste toeristische gebieden in Europa, zie bv de Balearen of andere Spaanse regio's?)

Thema: Mobiliteit

Kader 5: Mobiliteit op eilandschaal

Verblijfsgasten kunnen met de auto naar Texel komen. Eenmaal op Texel aangekomen wordt de verblijfsgast aangemoedigd zowel door de gemeente als door de toeristische sector om zoveel mogelijk gebruik te maken van duurzame vormen van vervoer (per fiets, te voet, elektrisch vervoer of via OV).

Tijdpad bij dit kader

De gemeente neemt het initiatief om tot een concreet plan te komen met stakeholders. Dit plan moet in de zomer van 2023 operationeel zijn, met een eerste pilot in zomer 2022. Het college overlegt een voorstel daartoe aan de gemeenteraad bij de behandeling van de Programmabegroting 2022.

Thema: Bescherming van het natuurlijke kapitaal van Texel

Kader 6: Er komt een nulmeting en daaropvolgende monitoring van de kwaliteit en weerbaarheid van het natuurlijke kapitaal van Texel.

Het natuurlijke kapitaal is samengevat in de 7 Texelse kernwaarden. Deze nulmeting vormt de basis voor een analyse OF deze bescherming afdoende is geregeld in de afzonderlijke beleidsstukken. De nulmeting verzamelt relevante gegevens van elk van de 7 Texelse kernwaarden: **De rust en ruimte, Rijkdom aan natuur en cultuurlandschappen, De grote afwisseling in landschappen en manieren waarop we het land gebruiken, De Texelse identiteit, Het eilandkarakter, De nachtelijke duisternis en de Maritieme monumenten.**

De nulmeting wordt aan de gemeenteraad voorgelegd ter vaststelling. Als behoud en bescherming niet voldoende geregeld blijkt, volgen beleidsvoorstellen om de bescherming, inclusief doorontwikkeling indien nodig, te verbeteren.

Ook wordt op basis van de analyse een adequate monitoring opgesteld om voor elk van de 7 kernwaarden de hand aan de kraan te kunnen houden.

Dit uiteraard in samenwerking met de betreffende stakeholders uit de toeristische sector maar ook de stakeholders die het landschap, het cultureel erfgoed et cetera beheren en daarmee bijdragen aan de toeristische diversiteit en het natuurlijke kapitaal. Ook is duidelijk dat de 7 kernwaarden zich niet lenen voor een eenvormige vorm van monitoring, daar is creativiteit voor nodig om toch tot een zinnige 'vinger aan de pols' te kunnen komen.

(Ongetwijfeld zullen meerdere onderdelen hiervan terugkomen in de Omgevingsvisie die te zijner tijd moet worden vastgesteld. Niettemin is deze informatie van essentieel belang bij het veiligstellen van het toerisme voor de komende generaties.)

Thema: Draagvlak voor toerisme

Kader 7: Druktemonitor

Er wordt een betrouwbare, continue en transparante monitoring van druktebeleving opgesteld, uitmondend in een irritatie-index³ gespecificeerd naar locatie, tijdstip en aard van de drukte waaruit blijkt dat extra maatregelen en/of beleidsaanpassing overwogen moet worden.

Deze monitor is een onmisbare basis voor bijsturing op de effecten van beleid uit de andere kaders.

Dit betreft monitoring zowel bij Texelaars als bij toerist.

³ Zie b.v. [Waardevol Toerisme, recent advies van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur](#).

Dit kader vereist nadere uitwerking samen met de sector, KADO, VVV, TESO, TOP maar is een absolute randvoorwaarde voor de effectiviteit van het beleid.

Kader 8: Evenwichtige verdeling van lusten en lasten ter behoud van draagvlak

Er komt een analyse van de huidige verdeling van de lusten en lasten en daarna wordt door de gemeenteraad besloten of er beleid wenselijk of nodig is om de lusten en lasten van het toerisme evenwichtiger te verdelen. Dit is voorwaarde voor behoud van voldoende draagvlak onder de Texelaars voor de dominante aanwezigheid van het toerisme. Ook wordt onderzocht op welke wijze elke Texelaar letterlijk en figuurlijk aandeelhouder kan zijn van het rendement van het toerisme op Texel

Bij de uitwerking van dit kader, kan worden begonnen met het afstoffen van eerdere berekeningen binnen de gemeente over waarvoor de toeristenbelasting nodig is en waarvoor deze wordt gebruikt (de zogeheten 'toeristenbalans'), welk deel via Stift al wordt doorgesluisd naar de samenleving, welke voorzieningen de Texelaar onder handbereik heeft die zonder het toerisme absoluut niet in een gemeente van deze schaal aanwezig zouden zijn en dit vereist nadere uitwerking samen met de sector. Belangrijke les bij overlast-ervaring in andere domeinen (bijvoorbeeld klimaatbeleid) is dat mede-eigenaar zijn (aandeelhouder) tot een andere ervaring van de last leidt. In het kader van vergroting en behoud van draagvlak liggen hier kansen.

Kader 9: Vreemd geld ondermijnt draagvlak en dat moet voorkomen worden.

De gemeenteraad wil dat het college op zoek gaat naar instrumenten om dit probleem aan te pakken en bij de sector aan zal dringen op zelfregulering. De eilandidentiteit is een belangrijk instrument voor behoud van draagvlak. De Texelaars zijn trots op hun eiland en staan snel massaal klaar om Texelse belangen te verdedigen. De gemeentelijke autonomie is niet voor niets een heel groot goed, omdat dan belangen kunnen worden afgewogen op eilandschaal en niet op de schaal van bijvoorbeeld Noord-Holland boven het Noordzeekanaal.

Eén ding is zeker: zodra vreemd geld zonder Texelse zeggenschap zich op Texel in de toeristische sector vestigt is dit een ondermijning van het draagvlak. Vreemd geld⁴ volgt z'n eigen wetmatigheid en daarbij staat het belang van Texel uiteindelijk niet voorop. Dit is ondermijning niet in de zin van *crimineel*, maar in de zin van ondergraving van het draagvlak.

Niet alleen de gemeenteraad is verantwoordelijk voor behoud van het toerisme als belangrijkste pijler onder de Texelse economie. Ook alle andere stakeholders dragen daarin een grote verantwoordelijkheid: het is immers ook randvoorwaardelijk voor hun bedrijfscontinuïteit. In die zin moet elke toeristische ondernemer op Texel zichzelf ook zien als maatschappelijke ondernemer, ook bij bedrijfsbeëindiging. Het belang van een niet door vreemd geld gestuurde TESO is een hele goede illustratie. Voor de kop van het eiland is exploitatiemaatschappij De Krim in veel opzichten een goed voorbeeld van een Texelse exploitatie van het natuurlijke kapitaal. Als we op Texel hier niet iets voor verzinnen, kan dit een nieuwe '[tragedie van de meent](#)' (zie ook voetnoot 1) worden. En dat er geen panklare beleidsinstrumenten voor het grijpen liggen is ook duidelijk.

Daarom moet dit "op sien Tessels" worden aangepakt.

Vandaar dit kader 9: De gemeenteraad geeft het college als opdracht mee om in alle contacten met stakeholders dit aspect te benadrukken, aan te dringen op een vorm van zelfregulering (geen zakendoen met *free riders*) binnen de sector. Zodat de komende generaties Texelaars kunnen blijven profiteren van de natuurlijke rijkdom van Texel en de dreiging van uitverkoop naar de overkant wordt geminimaliseerd.

Dit kader is nieuw en vereist uiteraard nadere uitwerking samen met de sector. Mogelijk eindbeeld is een Texelse vorm van zelfregulering en van (bijna)coöperatief gezamenlijk ondernemen waarbij men elkaar bij de les houdt, *free riders* minimaliseert en de gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid levend wordt gehouden. (denk bijvoorbeeld aan de ontstaansjaren van de TESO: heb jij geen TESO-kaartje? Ga dan maar terug naar de overkant)

⁴ Enkele recente voorbeelden van Vreemd Geld die de publiciteit haalden: Heineken neemt Texelse Bierbrouwerij over; De Valk neemt de Pelikaan over, de Driehoek komt in handen van Europarcs. En wat is er nog meer waar we geen weet van hebben?